

บทที่ 19

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ให้คำนิยามไว้ ดังนี้

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

สถานพินิจเป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการสถานพินิจ สถานพินิจจะจัดตั้งขึ้นที่ใด และมีเขตอำนาจเพียงใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

สถานพินิจเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัว กล่าวคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีเจตนารมณ์ ซึ่งแตกต่างจากศาลธรรมดา คือในคดีอาญาหลักการดำเนินงานที่มุ่งจะค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพื่อจะได้ทำการแก้ไขฝึกอบรมให้กลับตนเป็นคนดี ส่วนในคดีแพ่งก็มีหลักดำเนินการเพื่อคุ้มครองพิทักษ์รักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับสิทธิ ทรัพย์สิน และสวัสดิภาพของผู้เยาว์ตลอดจนคุ้มครองสถานภาพของครอบครัว ในการดำเนินงานของสถานพินิจจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย นอกจากตัวผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ยังมีพนักงานคุมประพฤติ พนักงานสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครู และพนักงานอื่น ๆ อีก โดยการทำงานของสถานพินิจจะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของศาลเยาวชนและครอบครัว

1. หน้าที่และความรับผิดชอบของสถานพินิจ

สถานพินิจมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวเนื่องกับศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนี้

มาตรา 34 ให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาล

(2) สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล

(3) ควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

(4) สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย

(5) จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ

(6) จัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

(7) สืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจร่างกาย สุขภาพหรือจิตใจของกลุ่มความในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 112

(8) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 117

(9) ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชนและเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลง ซึ่งการกระทำความผิดนั้น

(10) ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

หน้าที่ของสถานพินิจ อาจแยกออกได้ใหญ่ ๆ 2 ส่วน คือ

1.1 ในด้านคดีอาญา

1.2 ในด้านคดีแพ่ง

1.1 ในด้านคดีอาญา

1.1.1 เมื่อสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมและรับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนแล้ว (มาตรา 50) ผู้อำนวยการสถานพินิจก็จะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 34 (1) เมื่อได้ข้อเท็จจริงมาแล้วจะได้ทำรายงานพร้อมความเห็นส่งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลแล้วให้เสนอรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

1.1.2 สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามมาตรา 34 (2) เป็นการที่ศาลมีคำพิพากษาให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไขคุมความประพฤติ (อาจปล่อยตัวเพราะมีความผิด แต่ศาลเห็นสมควรให้รอกำหนดหรือรอการลงโทษไว้หรือปล่อยตัวเพราะโจทก์ถอนฟ้องหรือไม่มีความผิดแต่มีความประพฤติไม่เหมาะสม) ซึ่งเมื่อศาลกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ไปสอดส่องความประพฤติว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือไม่ เพื่อรายงานให้ศาลทราบ

1.1.3 ควบคุมเด็กและเยาวชนตามมาตรา 34 (3) นั้นจะเห็นได้ว่าการควบคุมเด็กและเยาวชนไว้ในสถานพินิจจะมีอยู่ 3 ระยะ คือ

1.1.3.1 ควบคุมในระหว่างการสอบสวน ซึ่งเป็นกรณีที่เมื่อพนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมตัวให้สถานพินิจแล้วผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยให้ควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจ (มาตรา 50)

1.1.3.2 ควบคุมในระหว่างการพิจารณาคดี เป็นกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ศาลให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจระหว่างการพิจารณาคดี (มาตรา 67)

1.1.3.3 ควบคุมไว้ตามคำพิพากษา เป็นกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด พิพากษาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝึกและอบรมหรือกักและอบรมในสถานพินิจ

1.1.4 กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ สถานพินิจ สถานพินิจก็ต้องดำเนินการอบรมนิสัยเพื่อพัฒนาจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยมีการให้การศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และเมื่อปล่อยตัวแล้ว จะต้องการดำเนินการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย เช่น การส่งกลับภูมิลำเนาเดิม การติดต่อให้บิดา

มารดา ผู้ปกครองมารับ การจัดหางานให้ทำ การจัดหาผู้อุปการะ หรือการรับตัวไว้ ประกอบอาชีพ

1.1.5 เมื่อพนักงานคุมประพฤติทำการสอบปากคำและสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนแล้ว สถานพินิจจะจัดส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปให้แพทย์เพื่อทำการตรวจสุขภาพทางร่างกายในกรณีที่ปล่อยตัวไป เมื่อเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วยซึ่งควรได้รับการรักษา ผู้อำนวยการสถานพินิจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจ หรือสถานพยาบาลอื่นตามที่สมควร

1.1.6 เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจ ๑ ก็จะต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการศึกษาเล่าเรียนทั้งสายสามัญและอาชีพ รวมทั้งอบรมปมนิสัยพัฒนาให้กลับตนเป็นคนดี

นอกจากนี้สถานพินิจยังมีหน้าที่การควบคุมการผิดฟ้อง ซึ่งเมื่อรับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนแล้ว สถานพินิจจะจัดทำบัญชีคุมการผิดฟ้องไว้เป็นหลักฐาน ในคดีใดที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีไม่ได้มายื่นคำร้องขอผิดฟ้องในเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 51 แล้ว หรือในกรณีที่ยื่นขอผิดฟ้องแล้วศาลไม่อนุญาต พนักงานอัยการไม่สามารถยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมไปทันที หรือในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนได้รับการปล่อยตัวโดยมีประกัน ก็จะแจ้งให้มาทำเรื่องขอถอนหลักประกันไป ส่วนหน้าที่อื่นยังต้องศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ประชาชนในสังคมช่วยกันป้องกันอันจะทำให้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลดน้อยลง

1.2 ในด้านคดีแพ่ง

คดีแพ่งที่เกี่ยวกับตัวผู้เยาว์นั้นมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้เป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมโดยมิให้ผู้เยาว์ต้องเสียสิทธิหรือประโยชน์อื่นเพราะความอ่อนอายุของตน และช่วยเหลือศาลให้ได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัว เพื่อจะได้มีคำพิพากษาที่เหมาะสมโดยคำนึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรผู้เยาว์

ตามมาตรา 34 (7), (8) และ (10) เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนได้เสียของเยาวชน เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับคำฟ้องหรือร้องขอ

ใด ๆ ในคดีครอบครัวก็จะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าเป็นความจริงหรือไม่ สมควรดำเนินการอย่างไร การสืบเสาะข้อเท็จจริงในบางรายที่ พนักงานคุมประพฤติไม่มั่นใจในตัวผู้ปกครองซึ่งอาจจะเป็นบิดามารดา หรือบุคคลอื่นซึ่ง ร้องขอต่อศาลขอเป็นผู้ปกครองหรือขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจมี พฤติการณ์บางอย่างไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีความรับผิดชอบต่อผู้เยาว์เพียงพอ มั่วสุมเล่น การพนัน ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ไม่ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ หรือมีพฤติการณ์สื่อว่า เป็นผู้ไม่มีความบริสุทธิ์ใจต่อผู้เยาว์โดยแท้จริง หรือผู้เยาว์มีทรัพย์สินมาก อันจะเป็นเหตุ ให้ประโยชน์สิทธิทรัพย์สินและสวัสดิภาพของผู้เยาว์อาจจะได้รับอันตราย หากให้ผู้ ปกครองจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ไปโดยลำพัง กรณีเช่นนี้พนักงานคุมประพฤติหรือ พนักงานสังคมสงเคราะห์อาจเสนอต่อศาลให้กำกับผู้ปกครอง เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ ผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้กำกับการปกครองของผู้เยาว์อีกชั้นหนึ่ง โดยทำหน้าที่ พิทักษ์รักษาผลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์จนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ

2. อำนาจและหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานพินิจ

มาตรา 37 ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งปวงตลอดจน การปกครองบังคับบัญชาพนักงานของสถานพินิจนั้น และให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์และอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัตินี้

ผู้อำนวยการสถานพินิจนอกจากจะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งหมดของ สถานพินิจแล้ว ยังมีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาพนักงานของสถานพินิจและมีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ แล้วยังมีอำนาจหน้าที่ อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เช่น การควบคุมหรือปล่อยชั่วคราวในระหว่าง การสอบสวน การควบคุมเด็กหรือเยาวชนโดยไม่ต้องฟ้องร้อง และฯลฯ

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจมี อำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (มาตรา 38)

(1) จัดให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญอย่างน้อยให้พออ่านออก เขียนได้ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ หรือให้ปฏิบัติการงานอื่นใดเพื่อมิให้มีเวลาว่างโดยไม่จำเป็น ให้เหมาะสมกับจิตใจและสุขภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ตาม (1) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสามารถไปประกอบอาชีพภายหลังจากการปล่อยตัวแล้ว

(2) ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

ตาม (2) เพื่อให้การควบคุมและการฝึกอบรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสม

(3) ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 39 แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิดกฎหมายประพฤติก้าวหรือกรทำผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตาม (3) เป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนประพฤติกผิด ให้อำนาจสั่งลงทัณฑ์ตามมาตรา 39 ได้ คือ

(1) เขียนไม่เกินสิบสองที ซึ่งถือเป็นทัณฑ์ที่หนักที่สุด ใช้เฉพาะในรายที่มีพฤติการณ์รุนแรง หรือก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือหลบหนี หรือใช้วิธีการอย่างอื่นแล้วไม่เป็นผลดี

(2) ทำงานหนัก เช่น ขุดดิน ตักน้ำ ล้างห้องน้ำห้องส้วมเป็นระยะเวลาแล้วแต่ความหนักเบาของความผิดที่กระทำ

(3) ตัดประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้ เช่น งดญาติเยี่ยม ห้ามเข้าในสถานที่กำหนด งดการลาไปเยี่ยมบ้าน... เป็นต้น

(4) ส่งเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีความประพฤติเลวขออันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปกักไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำ โดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

ตาม (4) เป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีความประพฤติเลวขอเกรมาก ๆ ไม่เชื่อฟังและปฏิบัติตามระเบียบ ประพฤติตนเป็นอันธพาลข่มเหงผู้อื่น โดยมากจะใช้กับเยาวชนที่มีอายุค่อนข้างมาก ก่อนส่งตัวไปกักในเรือนจำต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ยกเว้นในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งที่ไม่สามารถขออนุญาตได้ทัน แต่ก็จะต้องรีบรายงานให้ศาลทราบ

(5) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตาม (5) ในกรณีเมื่อมีเหตุจำเป็นสามารถอนุญาตให้ออกนอกสถานพินิจได้

(6) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

ออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจ ตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว

กรณีเด็กหรือเยาวชนที่สมควรและจำเป็นจะต้องศึกษาในสายสามัญสูงกว่าที่สถานพินิจจัดให้และเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีในสถานฝึกอบรมจนเป็นที่ไว้วางใจ จะได้จัดให้ไปศึกษาภายนอกโดยขออนุญาตต่อศาลก่อน ซึ่งจะเป็นการศึกษาในโรงเรียนภายนอกประเภทไปเข้าเย็นกลับ นอกเวลาเรียนยังต้องฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมด้วย

สถานพินิจนอกจากผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ยังมีบุคลากรที่สำคัญในการช่วยเหลือผู้อำนวยการสถานพินิจในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามภารกิจของสถานพินิจ คือ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ พนักงานสังคมสงเคราะห์ครูและพนักงานอื่นอีก (มาตรา 36)

3. การดำเนินการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนหลังจากศาลมีคำพิพากษา

หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งวิธีการที่ศาลจะใช้ก็คือ การคุมประพฤติ การฝึกและอบรมหรือการกักและอบรม การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย สถานพินิจก็จะดำเนินการปฏิบัติตามคำสั่งศาลต่อไป

3.1 การคุมประพฤติ (Probation)

การคุมประพฤติ เป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด หรือที่มีความประพฤติเสียหาย โดยวิธีการปล่อยตัวไปด้วยความไว้วางใจว่าผู้นั้นจะประพฤติตัวดีได้ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดโดยให้อยู่ในความสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

สำหรับในคดีผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในการพิจารณาของศาลธรรมดาศาลจะสั่งคุมประพฤติได้ต่อเมื่อพบว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยศาลจะพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษแล้วปล่อยตัวพร้อมกับกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติไว้ ถ้าผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ศาลก็มีอำนาจสั่งเพิกถอนการคุมประพฤติโดยให้นำตัวไปรับโทษตามที่รอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษไว้ได้

ส่วนในคดีของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลสั่งใช้วิธีคุมประพฤติได้ทั้งในกรณีที่กระทำความผิด และในกรณีที่ไม่ได้

กระทำความผิด แต่มีความประพฤติเสียหายโดยศาลเห็นว่าถ้าปล่อยตัวไปเฉย ๆ อาจจะ
ไปกระทำความผิดขึ้นได้ ศาลเยาวชนและครอบครัวก็มีอำนาจสั่งคุมประพฤติได้โดยไม่ต้อง
ต้องมีการรอกการลงโทษหรือการกำหนดโทษ

3.1.1 เจตนารมณ์ของการคุมประพฤติที่สำคัญ ๆ มีอยู่ 2 ประการ คือ

3.1.1.1 เพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล การที่ศาลจะสั่งคุม
ประพฤติผู้ใดศาลจะต้องพิจารณาจากรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงของพนักงานคุม
ประพฤติว่าผู้นั้นมีลักษณะนิสัยใจคอ ประวัติความประพฤติ สภาพแวดล้อมอย่างไร สม
ควรพิจารณากำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคน
ดีอย่างไร

3.1.1.2 มุ่งป้องกันสังคมให้ปลอดภัย การที่ศาลสั่งคุมประพฤติโดย
กำหนดเงื่อนไขนั้น ก็จะมีพนักงานคุมประพฤติคอยสอดส่องดูแลให้คำแนะนำช่วยเหลือ
ผู้ถูกคุมประพฤติให้กลับตนเป็นคนดี ถ้าผู้ถูกคุมประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือมี
พฤติการณ์ที่จะเป็นภัยต่อสังคม พนักงานคุมประพฤติก็จะรายงานให้ศาลทราบซึ่งศาลก็จะ
เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาโดยอาจจะจำกัดอิสรภาพของผู้นั้นโดยส่งตัวไปควบคุมไว้ใน
สถานฝึกอบรมหรือเรือนจำเพื่อความปลอดภัยของสังคมก็ได้

การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

- 1) กรณีเด็กและเยาวชนไม่มีความผิด
- 2) กรณีเด็กและเยาวชนมีความผิด

1) กรณีเด็กและเยาวชนไม่มีความผิด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน
กรณีไม่มีความผิด คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 65, 100 และ 101

ในกรณีที่ศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะโจทก์ถอน
ฟ้อง หรือเพราะเด็กหรือเยาวชนไม่มีความผิด แต่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีความประพฤติไม่
เหมาะสม เมื่อคำนึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้วเห็นว่าเพื่อสวัสดิภาพและ
อนาคตของเด็กหรือเยาวชนแล้วเห็นว่ามีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อ
คุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาดังต่อไปนี้

(1) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่
ได้อันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติชั่ว

(2) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยใน
เวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ
บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

(3) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคล หรือ
ประเภทบุคคลที่ศาลเห็นไม่สมควร

(4) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำการได้อันจะจูงใจให้
เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติชั่ว

(5) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงาน
คุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมายเป็นครั้งคราว

(6) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม หรือ
ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ

สำหรับระยะเวลาที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน
ปฏิบัติจะต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ ให้พนักงานคุม
ประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์มีอำนาจสอดส่องทำรายงานเสนอศาล

เงื่อนไขที่ศาลกำหนดเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชน
เมื่อมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลง ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อใดข้อหนึ่งหรือ
ทุกข้อได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด
ศาลมีอำนาจจำคุกหรือส่งตัวเด็กและเยาวชนไปกักและอบรมในสถานพินิจหรือสถานฝึก
อบรมที่ได้รับอนุญาตเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมี
อายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

ข้อสังเกต จะเห็นว่าในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีความ
ผิด แต่ศาลเห็นว่ามิเหตุอันสมควร เมื่ออนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องหรือศาลพิพากษายกฟ้อง
ปล่อยตัวจำเลย ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนได้โดยมิต้อง
รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษซึ่งต่างกับกรณีการคุมประพฤติผู้ใหญ่

2) กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความผิด

เด็กหรือเยาวชนมีความผิดแต่ศาลเห็นว่าควรวางเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติจะเป็นผลดีแก่เด็กและเยาวชนยิ่งกว่าการลงโทษหรือใช้วิธีการฝึกอบรม มีกฎหมายที่ให้อำนาจในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนดังนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56-58, 74-75 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 102, 105 และ 106 ซึ่งเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติได้ คือ

(1) กรณีศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่

(2) กรณีรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ

(3) กรณีที่ศาลให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรมหรือกักและอบรมภายหลังได้รับการปล่อยตัว

(1) กรณีศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่

ในกรณีที่เด็กอายุเกิน 7 ปี แต่ไม่เกิน 14 ปี กระทำผิดกฎหมายอาญานั้น กฎหมายไม่เอาโทษ แต่ให้อำนาจศาลจัดการแก่เด็กตามสมควร หรือกรณีอายุเกินสิบสี่ปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำผิดกฎหมายอาญา แต่ศาลเห็นว่ายังไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ศาลมีอำนาจจัดการตามสมควร (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74-75) แล้วศาลจัดการโดยมอบตัวเด็กหรือ เยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (3) และศาลได้กำหนดเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

(2) กรณีรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 106 ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิพากษาให้รอกการกำหนดหรือรอกการลงโทษเด็กหรือเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญาก็ได้ แม้ว่า

ก) เด็กหรือเยาวชนนั้นได้เคยรับโทษจำคุกหรือโทษ
อย่างอื่น ตามคำพิพากษามาก่อนแล้ว

ข) โทษจะลงแก่เด็กหรือเยาวชนเป็นโทษอย่างอื่น
นอกจากโทษจำคุก

ค) ศาลจะกำหนดโทษจำคุกเกินกว่าสองปี

ข้อสังเกต จะเห็นได้ว่าในกรณีคดีอาญาที่อยู่ใน
อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจสั่งรอกการลง
โทษหรือรอกการกำหนดโทษได้ ถึงแม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้ว
และโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนแม้ไม่ใช่โทษจำคุกก็ตาม ศาลก็มีอำนาจรอกการลงโทษ
ได้ และในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกเกินกว่าสองปี ศาลก็มีอำนาจรอกการลงโทษได้ และ
กำหนดเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าแตกต่างจาก
การคุ้มครองผู้ใหญ่

กรณีนี้ศาลมักจะใช้วิธีคุ้มครองประพฤติดตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 56 ประกอบกับมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน
และครอบครัวฯ โดยอนุโลม

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรค 2 ซึ่งศาลอาจจะกำหนดเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังนี้
คือ

(ก) ให้ไปรายงานตัวเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็น
ครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็น
สมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการ
สังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(ข) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(ค) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใด
อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกัน

(ง) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้
โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะ
เวลาที่ศาลกำหนด

(จ) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อ
แก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

**(3) กรณีที่ศาลให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรม
หรือกักและอบรมภายหลังได้รับการปล่อยตัว**

ก) กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความผิด ศาลพิพากษาส่ง
ตัวเด็กหรือเยาวชนไปกักและอบรมในสถานพินิจหรือส่งตัวไปยังสถานศึกษาหรือสถานฝึก
และอบรมที่ได้รับอนุญาต โดยกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ศาลจะปล่อยตัวไปใน
ระหว่างระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงนั้นโดยวางเงื่อนไขคุมความประพฤติกำหนดระยะเวลา
ไว้แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่
ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายจับเด็กหรือเยาวชน
นั้นมาตักเตือนหรือส่งเด็กหรือเยาวชนนั้นไปกักและอบรมหรือฝึกและอบรมในสถานพินิจ
หรือสถานฝึกอบรมที่ได้รับอนุญาตแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลาเกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน
กำหนดระยะเวลาที่เหลืออยู่และต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปี
บริบูรณ์ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 105)

ข) กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความผิดศาลพิพากษาให้
ส่งตัวไปกักและอบรมหรือฝึกและอบรมในสถานพินิจหรือสถานศึกษาหรือสถานฝึกอบรมที่
ได้รับใบอนุญาต ได้รับการปล่อยตัวเพราะครบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือตามที่ศาล
มีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลง ถ้าศาลทราบเองหรือผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครอง
สถานศึกษาร้องขอว่าสมควรกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติได้ โดยกำหนดระยะเวลาไว้
แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่
ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปกักและอบรมหรือฝึก
และอบรมในสถานพินิจหรือฝึกอบรมแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่
เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน
และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 102)

3.1.2 อำนาจและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

มาตรา 43 ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามพระราช
บัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 34 (1) เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาและบุคคลอื่น

(2) คຸມประพฤตืเด็กหรือเยาวชนตามคำสั่งศาล ตลอดจนดูแลอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ระหว่างคຸມประพฤตื

(3) สอดส่องให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคຸມความประพฤติตามที่ศาลกำหนด

(4) ให้คำแนะนำแก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ในเรื่องการเลี้ยงดู อบรมและสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน

(5) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องบังคับใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในคดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เพื่อรายงานต่อศาล

(6) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (1) (2) (3) (4) และ (5) เพื่อเสนอต่อศาลหรือผู้ว่าการสถานพินิจ

(7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้ว่าการสถานพินิจหน้าที่ของพนักงานคຸມประพฤตืตาม อนุ (1) เป็นการสืบเสาะเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อทำรายงานเสนอต่อศาล ซึ่งเป็นหน้าที่ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ตามอนุ (2) และ (3) เป็นกรณีที่หลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คຸມประพฤตืแล้ว พนักงานคຸມประพฤตืจะอบรมชี้แจงให้เด็กหรือเยาวชนเข้าใจถึงเรื่องการปฏิบัติตนระหว่างถูกคຸມประพฤตืตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด รวมทั้งวางแผนแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ของผู้ถูกคຸມประพฤตื อบรมจิตใจกลมเกลออุปนิสัยใจคอให้รู้สึกผิดชอบชั่วดี นอกจากจะกำหนดให้มารายงานตัวตามกำหนดแล้ว พนักงานคຸມประพฤตืต้องกำหนดการสอดส่องคຸມประพฤตืโดยการไปเยี่ยมเด็กยังที่อยู่อาศัย เพื่อจะได้ทราบความจริง และเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขความประพฤติ

ตามอนุ (4) เมื่อพนักงานคຸມประพฤตืไปเยี่ยมที่อยู่อาศัยของเด็กที่ถูกคຸມประพฤตืได้พบกับบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่อาจได้พบสิ่งที่เป็นปัญหาซึ่งอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนประพฤตืผิดได้ง่าย พนักงานคຸມประพฤตือาจเสนอแนะวิธีแก้ไขความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนให้ผู้ปกครองทดลองปฏิบัติ หรือ

ควรปรับปรุงตัวผู้ปกครองเข้ากับผู้ถูกคุมประพฤติ หรือการกำชับให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลความประพฤติของผู้ถูกคุมประพฤติตามที่เห็นสมควร

อนุ (5) เป็นหน้าที่ในคดีครอบครัว ซึ่งพนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เยาว์ โดยจะต้องทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อรายงานเสนอศาล

อนุ (6) และ (7) เมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ตาม (1)(2)(3)(4) และ (5) ก็ต้องทำรายงานและความเห็นเสนอต่อผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อเสนอให้ศาลทราบต่อไป

อาจกล่าวโดยสรุป พนักงานคุมประพฤติจะมีหน้าที่ที่สำคัญ ๆ ในคดีอาญา อยู่ 2 ประการ

(1) หน้าที่สืบเสาะและรายงาน

(2) หน้าที่ควบคุมและสอดส่อง

(1) หน้าที่สืบเสาะและรายงาน หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า หน้าที่ "สืบเสาะ" เป็นหน้าที่ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ คือ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเด็กและเยาวชนและพนักงานสอบสวนปากคำเสร็จภายใน 24 ชั่วโมง แล้วจะต้องนำตัวส่งสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติจะสืบเสาะข้อเท็จจริง โดยการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสืบเสาะสภาพแวดล้อมอื่น ๆ นอกสถานที่ เช่น ละแวกบ้าน ที่ทำงาน หรือโรงเรียน เพื่อจะได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติเด็กหรือเยาวชน การประกอบอาชีพ ฐานะ นิสัย ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม เพื่อที่จะประมวลสาเหตุแห่งการกระทำผิดแล้วทำรายงานเสนอศาล ซึ่งรายงานการสืบเสาะนี้จะเสนอให้ศาลทราบตั้งแต่เริ่มฟ้อง ซึ่งรายงานนี้จะช่วยให้ศาลกำหนดคำพิพากษาได้อย่างเหมาะสมว่าควรจะใช้วิธีอย่างไรในการแก้ไข

(2) หน้าที่ควบคุมและสอดส่อง หรือเรียกสั้น ๆ ว่า "หน้าที่สอดส่อง" เป็นหน้าที่หลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาให้ปล่อยตัวผู้นั้นโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิด ผู้นั้นจะออกไปใช้ชีวิตในสังคมเหมือนพลเมืองดีทั่วไป แต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น กำหนดให้ต้องไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามระยะเวลาที่กำหนดหรือการกำหนดห้ามมิให้เข้าไปในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพนักงานคุมประพฤติก็นจะต้องควบคุมให้เป็นไปตามเงื่อนไขรวมทั้งให้คำแนะนำแก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูผู้ถูกคุมความประพฤติ ถ้าหากผู้ถูก

คุมประพฤติไม่ปฏิบัติตามก็ต้องตักเตือน ถ้าไม่เชื่อฟังก็ต้องทำรายงานเสนอศาล เพื่อศาลจะได้เรียกตัวมาตักเตือนหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการคุมประพฤติหรือแม้กระทั่งส่งลงโทษที่ได้ออการลงโทษที่ได้ออการลงโทษไว้หรือสั่งให้ส่งตัวไปฝึกอบรมในสถานพินิจ

3.1.3 อำนาจของพนักงานคุมประพฤติ

จากการที่กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินั้นหน้าที่ที่จะต้องสืบเสาะข้อเท็จจริงและควบคุมและสอดส่องความประพฤติในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพื่อที่จะสืบเสาะให้ได้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะต้องมามีวิธีการดำเนินงานซึ่งบางครั้งอาจจะต้องมีการเข้าไปสืบเสาะข้อเท็จจริงในที่อยู่อาศัยของเด็กหรือเยาวชน หรือสั่งให้บุคคลที่ให้ข้อเท็จจริงได้มาพบ ซึ่งอาจจะมีการขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามก็จะทำให้พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงได้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเป็นไปได้อย่างสะดวก กฎหมายจึงบัญญัติให้พนักงานคุมประพฤตินั้นอำนาจดังนี้

มาตรา 44 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 43 ให้พนักงานคุมประพฤตินั้นอำนาจอย่างพนักงานสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือของบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ศึกษาหรือทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องกับตัว ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกและสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(2) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เยาว์หรือของบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ ศึกษาหรือทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับตัวในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกและสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้นเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีครอบครัวที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ตามมาตรา 11 (3)

(3) สอบถามครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดศึกษาหรือเคยศึกษาอยู่ เกี่ยวกับความประพฤติ การศึกษานิสัยและสติปัญญาของเด็กหรือเยาวชนนั้น และถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้บุคคลเช่นนี้ทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วยก็ได้

(4) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบและสอบถามหรือปฏิบัติตนและให้ถ้อยคำ

(5) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองวัตถุหรือเอกสารอันจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ส่งวัตถุหรือเอกสารนั้น

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ตาม (1) หรือ (2) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจ

อำนาจของพนักงานคุมประพฤติ มีอำนาจอย่างพนักงานสอบสวนเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจและมีอำนาจอื่น ๆ อีก 5 ประการตาม (1)-(5) ซึ่งกฎหมายให้อำนาจเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งส่วนใหญ่การปฏิบัติหน้าที่ในการที่จะเข้าไปในสถานที่ที่อยู่อาศัยของผู้อื่น กฎหมายให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติมีอำนาจที่จะเข้าไปได้ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่น เช่น ในเวลากลางวันไม่เคยปรากฏว่ามีคนอยู่เลย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปในเวลากลางคืน พนักงานคุมประพฤติจะเข้าไปได้จะต้องขออนุญาตจากศาลหรือผู้อำนวยการสถานพินิจ

3.1.4 ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ

เนื่องจากจำนวนพนักงานคุมประพฤตินี้อัตรากำลังไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ อาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ผลดีพอ ทางราชการจึงได้เชิญชวนขอความร่วมมือจากประชาชนที่มีความประพฤติดี ให้อาสาสมัครเข้ามาช่วยงานคุมประพฤติ โดยแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

“ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หมายความว่า บุคคลที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ”

มาตรา 45 ให้ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤตินี้อำนาจหน้าที่อย่างพนักงานคุมประพฤติเพียงเท่าที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มอบหมาย

ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีได้เป็นข้าราชการอย่างพนักงานคุมประพฤติ ได้เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้อาสาสมัครเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการสงเคราะห์แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติ ซึ่งจะมีผลทำให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรม โดยทางราชการจะประกาศรับสมัครและทำการอบรมให้ความรู้และแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ มีหน้าที่ตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมอบหมาย

โดยมากหน้าที่มักจะเป็นการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติในการสอดส่องและให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชนที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติ

3.1.5 พนักงานสังคมสงเคราะห์

หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสถานพินิจ คือการให้สงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ว่าจะอยู่ในการควบคุมของสถานพินิจหรือหลังจากที่ได้รับการปลดปล่อยไปจากสถานพินิจแล้วก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนช่วยตัวเองได้ และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมภายนอกได้ และในคดีครอบครัวก็ยังมีส่วนช่วยในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้ครอบครัวดำรงสถานภาพการสมรสซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดได้ง่าย ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวกฎหมายได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสังคมสงเคราะห์

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

“พนักงานสังคมสงเคราะห์” หมายความว่าผู้มีอำนาจหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ควบคุมสอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชน ให้คำแนะนำและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนตลอดจนครอบครัวของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมีอำนาจสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัว และไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 46 ให้พนักงานสังคมสงเคราะห์มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจหรือที่ได้ปล่อยไปแล้ว ตลอดจนให้คำแนะนำ ควบคุมดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนนั้น

(2) ให้คำแนะนำแก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ เกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรมและสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กหรือเยาวชน

(3) สอดส่องให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัว และไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

(5) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (1)(2)(3) และ (4) เพื่อเสนอต่อศาลหรือผู้อำนวยการสถานพินิจ

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจ หน้าที่ของพนักงานสังคมสงเคราะห์ แบ่งใหญ่ ๆ ได้ 2 อย่างที่สำคัญ ๆ คือ หน้าที่ในคดีอาญา และหน้าที่ในคดีครอบครัว (คดีแพ่ง)

หน้าที่ในคดีอาญา จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของพนักงานสังคมสงเคราะห์ คล้ายกันกับหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ จะแตกต่างกันก็คือ พนักงานสังคมสงเคราะห์ จะสงเคราะห์บำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ หรือหลังจากที่สถานพินิจได้ปล่อยตัวแล้ว เนื่องจากครบกำหนดการควบคุมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วโดยอาจแยกข้อแตกต่างได้ดังนี้

พนักงานคุมประพฤติ ทำหน้าที่

1. สืบเสาะพินิจเรื่อง อายุ ประวัติ ฐานะของเด็กและเยาวชน ตลอดจนฐานะของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำผิดเพื่อรายงานศาล เป็นการดำเนินการก่อนศาลมีคำพิพากษาโดยมุ่งหมายให้ศาลได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละราย

2. ควบคุมและสอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล เป็นการดำเนินงานภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยให้โอกาสแก่จำเลยโดยไม่เอาตัวไว้ฝึกอบรมโดยพิพากษาให้ปล่อยตัวแต่วางเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติไว้

พนักงานสังคมสงเคราะห์ ทำหน้าที่

1. ให้ความช่วยเหลือแนะนำแก้ไขปัญหาและความประพฤติของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจทั้งที่อยู่ในระหว่างการสอบสวน การพิจารณาหรือหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาให้ส่งตัวเด็กและเยาวชนมารับการฝึกอบรมในสถานพินิจ

2. ควบคุมสอดส่องความประพฤติ ให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชน ภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวจากสถานฝึกอบรม ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสังคมสงเคราะห์อาจมีความจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับครอบครัวของจำเลย โดยการไปเยี่ยมบ้านที่อยู่อาศัยของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่จำเลยอาศัยอยู่

หน้าที่ในคดีครอบครัว (คดีแพ่ง) จะเป็นหน้าที่ในการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินตลอดจนสวัสดิภาพของผู้เยาว์และการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่เพื่อไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสังคมสงเคราะห์เป็นไปโดยสะดวก กฎหมายจึงได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสังคมสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

มาตรา 47 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 46 ให้พนักงานสังคมสงเคราะห์มีอำนาจอย่างพนักงานสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือของบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ศึกษาหรือทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกและสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(2) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เยาว์หรือของบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ ศึกษาหรือทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องด้วย หรือเข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของคู่ความในคดีครอบครัวหรือของบุคคลซึ่งคู่ความนั้นอาศัยอยู่ ศึกษาหรือทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกและสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(3) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบและสอบถามหรือปฏิบัติตนและให้ถ้อยคำ

(4) เรียกคู่ความหรือบุคคลใดมาพบเพื่อไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ตาม (1) หรือ (2) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานสังคมสงเคราะห์จะกระทำได้อันเมื่อมีคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจ

อำนาจของพนักงานสังคมสงเคราะห์มีอำนาจอย่างพนักงานสอบสวนเท่าที่เกี่ยวกับหน้าที่ของสถานพินิจและหน้าที่อื่น อีก 4 ประการ ตาม (1)-(4)

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้นี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ดำเนินการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานสังคม

สงเคราะห์ จะต้องแสดงบัตรประจำตัวว่าเป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ

4. บทกำหนดโทษ

ในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ อาจถูกขัดขวางหรือไม่ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามคำสั่ง กฎหมายได้กำหนดโทษไว้

มาตรา 126 ผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ตามมาตรา 44 (1) หรือ (2) หรือมาตรา 47 (1) หรือ (2) ขัดขืนไม่ยอมให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ เข้าไปในสถานที่ดังกล่าวในระหว่างเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 44 หรือมาตรา 47 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 127 ผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือเป็นผู้อยู่ในสถานที่ตามมาตรา 44 (1) หรือ (2) หรือมาตรา 47 (1) หรือ (2) ไม่ยอมตอบคำสอบถามของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 128 ผู้ใดเป็นครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาตามมาตรา 44 (3) ไม่ยอมตอบคำสอบถามของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 129 ผู้ใดเป็นครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษา ไม่ยอมทำรายงานตามมาตรา 44 (3) หรือทำรายงานเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 130 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ โดยไม่มายังสถานพินิจ ไม่ยอมสาบานหรือปฏิญาณตัว ไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา 44 (4) หรือมาตรา 47 (3) หรือไม่ยอมส่งวัตถุหรือเอกสารอันจะใช้เป็นพยานหลักฐาน ตามมาตรา 44 (5) ต้อง

ระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

สำหรับตัวเจ้าพนักงานซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่นี้อาจได้ล่วงรู้ความลับกระทำการโดยประการใด ๆ โดยมีขอบด้วยหน้าที่ ทำให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้ หรือช่วยเหลือให้เด็กหรือเยาวชนหลบหนีไปจากการควบคุมของเจ้าพนักงานจะต้องรับโทษหนักกว่าบุคคลธรรมดา

มาตรา 132 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และได้รู้ความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 133 ผู้ใดช่วยเหลือหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เด็กหรือเยาวชนหลบหนีไปจากการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งควบคุมไว้เพื่อฝึกและอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

5. การฝึกและอบรม

วิธีการแก้ไขเด็กและเยาวชนโดยส่งตัวไปไว้ยังสถานฝึกอบรมเป็นวิธีการที่จำกัดอิสรภาพเพราะเห็นว่าการอบรมภายนอกไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความประพฤติให้ดีขึ้นได้ จึงต้องนำตัวมาควบคุมไว้เพื่อที่จะได้จัดให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมแก้ไขความประพฤติและฝึกอาชีพอันเหมาะสมแก่อัตภาพโดยได้รับการเลี้ยงดูอย่างปกติและมีการควบคุมตัวตามเหมาะสม เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสำนึกและเปลี่ยนแปลงความประพฤติกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป

สำหรับประเทศไทยงานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของสถานพินิจ ซึ่งสถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมของสถานพินิจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 สถานฝึกและอบรม เป็นสถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมโดยรับอบรมเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีบุคลิกภาพส่อในทางร้ายมากนัก สถานฝึกและอบรมจะมีลักษณะผ่อนปรน การควบคุมไม่เข้มงวด มีการอนุญาตให้ออกนอกสถานที่ ควบคุมได้หรือมีการพาไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว การฝึกและอบรมนี้อาจจะใช้สถานที่อื่นซึ่งไม่ใช่สถานพินิจก็ได้

5.2 สถานกักและอบรม เป็นสถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมแบบเข้มงวดใช้ควบคุมเด็กและเยาวชนที่ประพฤติตนไม่ก้าวหน้าในการอบรม หรือเป็นพวกที่มีความประพฤติเสียหาย ดื้อด้านไม่เชื่อฟังกระทำความผิดขบถอยู่เสมอ ๆ สถานกักและอบรมจะมีลักษณะการควบคุมอย่างเคร่งครัดไม่ค่อยผ่อนปรนเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกศาลพิพากษาให้กักและอบรมจึงถือว่าได้รับคำพิพากษาหนักกว่าการฝึกและอบรม

6. การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนภายหลังปล่อยเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากสถานพินิจสามารถช่วยตนเอง ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมภายนอก และสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วย การประกอบอาชีพสุจริตไม่ไปก่อความเดือดร้อนหรือเป็นภัยต่อสังคมขึ้นอีก

การสงเคราะห์แก่เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากสถานพินิจ มีดังนี้

6.1 การติดต่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนไปรับตัวในวันครบกำหนดปล่อย

6.2 การจัดทำใบบริสุทธิ สถานพินิจจะออกหนังสือแสดงว่าเด็กหรือเยาวชนได้พ้นคดีแล้ว การที่เด็กหรือเยาวชนรับการฝึกและอบรมอยู่ในสถานพินิจนั้นไม่ถือว่าเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

6.3 การจัดส่งเด็กและเยาวชนกลับภูมิลำเนา สถานพินิจจะออกคำพาหะคำอาหารระหว่างเดินทางให้กลับภูมิลำเนาในกรณีมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด

6.4 การจัดหาผู้ปกครองหรือที่อยู่อาศัยให้แก่เด็กและเยาวชนที่กำพร้าบิดามารดา ขาดผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์จะติดต่อหาผู้อุปการะที่มีใจกุศลหรือติดต่อกับองค์การสงเคราะห์เอกชน เพื่อให้การสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนตลอดจนเป็นการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนออกไปเร่ร่อนอันจะเป็นการชักนำเด็กและเยาวชนประพฤติผิดขึ้นได้อีก

กันมิให้เด็กและเยาวชนออกไปเร่ร่อนอันจะเป็นการชักนำเด็กและเยาวชนประพฤติดัดขึ้น
ได้อีก

- 6.5 การสงเคราะห์เรื่องเครื่องนุ่งห่มเสื้อผ้า
- 6.6 ติดต่อจัดหางานให้แก่เด็กและเยาวชน
- 6.7 การจัดหาผู้บรรพชาให้ เด็กหรือเยาวชนที่มีความประสงค์จะบรรพชาแต่มี
ฐานะยากจน สถานพินิจจะได้ติดต่อผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพให้
- 6.8 การติดต่อจัดทำหลักฐานต่าง ๆ เช่น การออกหลักฐานให้ไปทำบัตรประชาชน
การขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน
- 6.9 การจัดส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกวิชาชีพ ถ้าเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะขอฝึก
วิชาชีพ สถานพินิจก็จะจัดส่งเด็กและเยาวชนไปขอรับความช่วยเหลือฝึกวิชาชีพให้กับ
บริษัทหรือหน่วยงาน
- 6.10 การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับทุนประกอบอาชีพ เครื่องมือประกอบอาชีพ ใน
บางครั้งเด็กหรือเยาวชนประสบปัญหาเกี่ยวกับทุนประกอบอาชีพ เครื่องมือประกอบอาชีพ
สถานพินิจก็จะพิจารณาตามความเหมาะสมเป็นราย ๆ ไป
- 6.11 การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับทุนการศึกษา เด็กและเยาวชนรายได้ที่ประสงค์
จะศึกษาต่อหรืออยู่ในระหว่างศึกษา สถานศึกษาก็จะพิจารณาตามความเหมาะสม
- 6.12 การติดตามผลเด็กและเยาวชนหลังปล่อย เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลด
ปล่อยไปแล้ว สถานพินิจจะทำการติดตามผล ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งถ้า
พิจารณาแล้วเห็นควรจะต้องให้ความช่วยเหลือ ก็จะได้ดำเนินการช่วยเหลือเพื่อเป็นการ
ป้องกันมิให้หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อีก

7. การอนุญาตให้เอกชนตั้งสถานศึกษา สถานอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต

ในบางครั้งอาจจะมีภาคเอกชน เช่น มูลนิธิ สมาคม องค์กรสงเคราะห์ต่าง ๆ อยาก
จะมีส่วนร่วมในการช่วยกันแก้ปัญหาของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะ
ขอจัดตั้งสถานศึกษา สถานอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ได้กำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ไว้
ดังนี้

มาตรา 32 ทวิ ปลัดกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกใบอนุญาตให้เอกชนตั้งสถาน
ศึกษา สถานศึกษาและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหา

ว่ากระทำความผิด หรือเป็นจำเลยหรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลลงโทษ หรือให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานศึกษาหรือสถานดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจดักเตือนและสั่งเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ด้วย

การขอ การออก การกำหนดอายุ การต่ออายุ การดักเตือน และการเพิกถอนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎหมายกำหนดให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตให้เอกชนตั้งสถานศึกษา สถานฝึกอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน หรือเป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลดักเตือนหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตในกรณีที่เห็นว่าไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กำหนดไว้ ซึ่งการออกใบอนุญาตจะเป็นการออกมีกำหนดระยะเวลาเมื่อครบระยะเวลาแล้วก็จะมี การตรวจสอบ ถ้าเห็นว่าปฏิบัติถูกต้องก็จะอนุญาตให้ต่อใบอนุญาต ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องก็จะไม่อนุญาต